

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kemikaalilain 13 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kemikaalilain 13 §:n muuttamisesta (HE 151/2025 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Helena Korpinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Eeva Nurmi, ympäristöministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
- Tulli

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan kemikaalilakia muutettavaksi siten, että Tullilla olisi jatkossa erityisesti oikeus valvoa, että EU:n kemikaalilainsäädännön mukaisia kieltoja ja rajoituksia noudatetaan tuotaessa biosidivalmisteita ja käsiteltyjä esineitä EU:n jäsenvaltiosta toiseen.

EU:n markkinavalvonta-asetuksen takia kemikaalilakiin tehtyjen 11.4.2022 voimaan tulleiden muutosten mukaan Tulli voi kohdistaa markkinavalvontaa vain talouden toimijoihin ja vasta tapauksien Suomessa tapahtuvan purkamisen ja varastoinnin yhteydessä. Tullin toimivaltuuksiin kuului ennen muutosta valvoa niitä kemikaaleja taikka kemikaaleja sisältäviä esineitä, joiden maahantuontia on rajoitettu tai maahantuonti on kielletty ns. REACH-asetuksen nojalla, sekä kemikaalilain ja EU:n biosidiasetuksen mukaisten biosidivalmisteiden hyväksymistä ja käsiteltyjen esineiden tuontia koskevien velvoitteiden noudattamista. Tämä toimivaltuus korvattiin Tullin toimivaltuuksilla markkinavalvontaviranomaisena, minkä seurauksena Tullilta poistui toimivalta valvoa mainittuja tuotteita, valmisteita tai käsiteltyjä esineitä yksityishenkilöiden maahan tuomina. Tällainen toimivallan rajausta ei lähtökohtaisesti ollut lainsäätäjän tarkoituksena EU:n markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpanossa, vaan tarkoituksena oli pitää ennallaan tuolloin voimassa olleet Tullin toimivaltuudet ja täydentää niitä siten, että Tulli voi lisäksi toimia markkinavalvontaviranomaisena myös EU:n sisämarkkinoilla vastaavasti kuin se toimii ulkorajoilla.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2025 vp

Jotta Tullilla olisi selkeä ja riittävä toimivalta erityisesti EU:n biosidiasetuksessa tarkoitettujen biosidivalmisteiden hyväksymistä ja käsiteltyjen esineiden tuontia koskevien velvoitteiden noudattamisen valvontaan maahantuonnin yhteydessä myös EU:n sisäliikenteessä ehdotetaan, että Tullille palautetaan oikeus valvoa tavarán saapumista maahan EU:n muista jäsenvaltioista.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.12.2025. Sitä sovellettaisiin myös Tullin hallussa lain voimaan tullessa jo olevien biosidivalmisteiden maahantuontiin.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksen tarkoituksena on palauttaa Tullille sillä aikaisemmin ollut toimivalta puuttua yksityishenkilöiden maahan tuomiin biosidivalmisteisiin tai käsiteltyihin esineisiin EU:n sisärajakaupassa. Tullin toimivalta poistui tahattomasti markkinavalvontalakiin vuonna 2022 tehtyjen asetuksen täytäntöönpanemiseksi tarvittavien muutosten myötä (HE 139/2021 vp —TaVM 2/2022 vp, 248/2022), ja on havaittu sittemmin kemikaalilain mukaisessa valvonnassa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Tullilla on mahdollisuus pysäyttää entiseen tapaan myös yksityishenkilön verkkokaupan kautta tilaamat tai muutoin maahan tuomat laittomat biosidivalmisteet tai laittomat käsitellyt esineet niiden saapuessa maahan. Näiden vaatimustenvastaisuudesta tai väärinkäytöstä voi aiheutua terveysriski tuojalle itselleen, muille ihmisille tai ympäristölle. Hyttyskarkotteiden lisäksi tällaisia biosidivalmisteita ovat esimerkiksi jyräjämyrkyt, joilla voi väärin käytettyinä olla haitallisia vaikutuksia koti- ja luonnonvaraisiin eläimiin sekä ihmisiin. Jos yksityishenkilöt voivat tilata verkkokaupasta rajoituksetta terveydelle tai ympäristölle riskiä aiheuttavia biosidivalmisteita tai käsiteltyjä esineitä (kuten eräitä rakennuskemikaaleja), voi aiheutuvien terveys- ja ympäristöriskien ja -haittojen määrä käytännössä merkittävästi lisääntyä.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella ympäristövaliokunta katsoo, että esitys on tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 151/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2025 vp

Helsingissä 23.10.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenni Pitko vihr
varapuheenjohtaja Pinja Perholehto sd
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Huru ps
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Tere Sammallahhti kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos